LIBRIS | We know books

Arhiepiscopul Dmitri Royster

Comentariu
la
Epistola Sfântului Apostol Iacov

Traducere din limba engleză
de Prof. dr. Camil Marius Dădârlat

BASILICA
BUCUREŞTI
2021

LIBRIS | We know books

Cuprins

Cuvânt înainte 5
Capitolul 1 10
Capitolul 2 57
Capitolul 3 96
Capitolul 4 134
Capitolul 5 170

TIPOGRAFIA CĂRŢILOR BISERICEŞTI
Intrarea Miron Cristea nr. 6; 040162, Bucureşti
Telefon: 021.335.21.29; 021.335.21.28; Fax: 021.335.21.10
e-mail: magazin@editurapatriarhiei.ro
www.editurapatriarhiei.ro

LIBRIS | We know books

Capitolul 1

v. 1. *Iacov, robul lui Dumnezeu și al Domnului Iisus Hristos, celor douăsprezece seminții care sunt în împrăștiere, salutare!*

Obișnuita stabilire a identității celui care scrie, precum și a celor cărora li se adresează, este singurul element strict epistolar în această lucrare. El ține mai mult de natura unei omilii sau a unui opuscul, care au scopul de a da învățătură pastorală și a încuraja comunitatea creștină, în general, și nu de a răspunde în mod necesar vreunei probleme locale.

Sfântul Iacov se prezintă pe sine numindu-se „rob" (în limba greacă, *doulos*, adică „sclav") așa cum o fac Sfântul Petru (2 *Petru* 1, 1), Sfântul Iuda (1) și Sfântul Pavel (*Rom.* 1; *Tit* 1, 1 etc.). Condiția de „rob" sau „sclav" implică supunerea totală față de voința proprietarului/stăpânului. Pentru Sfântul Iacov, este esențial de a scoate în evidență această mărturisire încă de la început.

Destinatarii Epistolei sunt „cele douăsprezece seminții care sunt în împrăștiere". Așa cum aflăm din apărarea Sfântului Apostol Pavel înaintea regelui Agripa

(*Fapte* 26, 7), sintagma „cele douăsprezece seminții" constituie denumirea poporului evreu, luat ca un tot. Aici, însă, se face referire la „Noul Israel" (*1 Petru* 1, 1-2). Cuvintele grecești *en tē diaspora*, adică „în împrăștiere", desemnau inițial starea acelor evrei care erau despărțiți de patria lor și risipiți printre neamuri (*Ioan* 7, 35), dar acum Sfântul Iacov se adresează acelor evrei și credincioși dintre neamuri care L-au primit pe Iisus Hristos ca Mesia și care sunt împrăștiați în lume printre păgâni. Cuvântul „salutare" este, în grecește, infinitivul lui *chairō*, *chairein*, și era obișnuit în scrisorile de tot felul la vremea când a fost compusă această Epistolă. (Vezi *Fapte* 15, 23).

v. 2. *Mare bucurie să socotiți, frații mei, când cădeți în felurite ispite.*

Sfântul Iacov, episcopul și păstorul, enunță imediat primul din numărul de îndemnuri care vor constitui o largă parte a mesajului său.

Apostolii rămăseseră cu Domnul în încercările Sale (*Luca* 22, 28), adică înduraseră aceleași încercări pe care le răbdase El și faptul că Îi urmaseră Lui le dăduse pricină de bucurie. Când au fost arestați, judecați și bătuți, și li s-a poruncit să nu mai vorbească în numele lui Iisus, ei au plecat, „bucurându-se că s-au învrednicit, pentru

LIBRIS We know books

numele Lui, să sufere ocară". Și „nu încetau să învețe și să binevestească pe Hristos Iisus" (*Fapte* 5, 41-42). Sfântul Petru îndeamnă pe cei aleși „întru aceasta să vă bucurați..., încercați fiind de multe feluri de ispite" (*1 Petru* 1, 6). (În limba greacă, termenii „bucurie", *chara*, și „a se bucura", *chairō*, au aceeași înrudire, substantiv și verb, ca și cuvintele folosite în alte limbi pentru traducerea lor). La *Matei* 2, 10, găsim „s-au bucurat", *echarēsan*, „cu bucurie", *charan*. „Ispite", *peirasmois*, dativul plural de la *peirasmos*, înseamnă încercările la care cei care cred în Hristos și trăiesc o viață de slujire a Lui vor fi supuși. (Vezi Sfântul Atanasie cel Mare, „Epistola festală a XIII-a", 6; *Păstorul lui Herma*, III, Asemănarea a 7-a).

Sfântul Simeon Noul Teolog („Cateheza a III-a", 8), citând acest verset, ne învață despre cuvântul lui Dumnezeu că „... este și ca un foc arzător (*Ir.* 23, 29), care ne aţâţă înflăcărarea sufletului făcându-ne să disprețuim toate lucrurile triste ale acestei vieți și să socotim bucurie orice încercare (*Iac.* 1, 2) care vine, precum și să dorim și să îmbrățișăm moartea cea înfricoșătoare pentru ceilalți oameni ca fiind o viață și dătătoare de viață". (Trad. rom. de Diac. Ioan I. Ică jr., în Simeon Noul Teolog, *Cateheze*, Ed. Deisis, 2003, p. 49).

Vorbind despre cerința pe care o îndreptăm către Tatăl nostru Care este în ceruri: „și nu ne duce pe noi în

ispită", Sfântul Chiril al Ierusalimului (*Cateheze*, XXIII, 17) învederează că aceasta nu este o rugăciune ca să nu mai fim ispitiți deloc, ci mai degrabă să nu ne pierdem niciodată curajul și să nu ne lăsăm copleșiți de ispită sau de încercare. În continuare, el arată că Dumnezeu, potrivit celor spuse în *Psalmul* 65, 10-11, îngăduie să fim încercați și că El însuși ne va ajuta să le biruim pe toate și ne va scoate „la odihnă".

v. 3. *Știind că încercarea credinței voastre lucrează răbdarea.*

Cuvântul Sfântului Iacov tradus în versiunea română a textului biblic prin termenul „încercarea" este în greacă *to dokimion* (în sensul de „probă", „verificare"). Același cuvânt este folosit de Sfântul Petru: „credința voastră încercată" (*1 Petru* 1, 7), pentru a completa cuvântul său de îndemn din versetul precedent: „întru aceasta vă bucurați" (1, 6), căci credința încercată este „mult mai de preț decât aurul cel pieritor" (1, 7). Sfântul Pavel exprimă același adevăr în termeni asemănători (*Rom.* 5, 3), dar el merge mai departe, declarând în numele creștinilor că „ne lăudăm" (*kauchōmetha*, prezentul lui *kauchaomai*) „și în suferințe" (*en tais thlipsesin*, dativul plural al lui *thlipsis*). Sfântul Iacov și Sfântul Pavel folosesc aceeași terminologie pentru rezultatul credinței: „lucrează

LIBRIS We know books

răbdarea" (*katergazetai, katergazomai*, „a produce", „a aduce"; *hypomonēn, hypomonē*).

Domnul îi pregătise pe ucenicii Săi pentru încercarea credinței lor, când, în ultima Fericire, El le-a făgăduit: „Fericiți veți fi voi când vă vor ocărî și vă vor prigoni și, mințind, vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri, că așa au prigonit pe prorocii cei dinainte de voi". (*Matei* 5, 11-12).

Substantivul *hypomonē* și verbul care îi corespunde, *hypomenō*, „a aștepta cu răbdare", „a aștepta cu nădejde", se întâlnesc adesea în Noul Testament, cel dintâi de treizeci și trei de ori, iar cel de al doilea, de șaisprezece ori. În context creștin, acest fel de răbdare înseamnă mai mult decât „îndurare", „suferire", „tolerare", el are mai degrabă semnificația de a le suporta pe toate cu încrederea că acestea vor adânci credința noastră și că Dumnezeu va primi aceste vitregii care se abat asupra noastră ca pe o jertfă și ca pe un act de închinare.

Sfântul Chiril al Alexandriei (*Comentariu la Evanghelia după Sfântul Luca*, Omilia a 87-a, la 12, 5-7), scrie despre răbdare:

„Răbdarea și un suflet rezistent și curajos alcătuiesc platoșa de nestrăpuns a sfinților; căci acestea îi fac acceptați și strălucitori cu laudele evlaviei. Căci și unul dintre Sfinții Apostoli a spus cândva astfel: «Prin răbdarea

voastră veți dobândi sufletele voastre» (*Luca* 21, 19); iar altul: «Căci aveți nevoie de răbdare ca, făcând voia lui Dumnezeu, să dobândiți făgăduința» (*Evrei* 10, 36). Prin asemenea virtuți bărbătești ne facem noi vestiți și vrednici de laudă și renumiți printre oamenii de pretutindeni și vrednici de cinstirea și de binecuvântările care le sunt pregătite sfinților, chiar de «cele ce ochiul n-a văzut și urechea n-a auzit», așa cum spune înțeleptul Pavel (*1 Cor.* 2, 9)... El [Dumnezeu] îi pregătește pe cei care Îl iubesc, prin urmare, așa cum am zis, pentru vitejia duhovnicească, zicând: «Dar vă spun vouă, prietenii Mei» (*Luca* 12, 4)...".

Astfel, și Sfântul Iacov, și Sfântul Pavel ne învață că răbdarea este răspunsul potrivit pe care un creștin îl dă în fața prigoanei, adică a necazului care pune la încercare credința. Așadar, răbdarea constituie temelia sporirii în viața în Hristos. Este de luat aminte la pașii spre desăvârșire și spre sfințenie pe drumul înainte pe care îl înfățișează Sfântul Pavel: „...bine știind că suferința aduce răbdare, și răbdarea încercare, și încercarea nădejde. Iar nădejdea nu rușinează (*ou kataischynei, kataischynō*), pentru că iubirea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre prin Duhul Sfânt, Cel dăruit nouă" (*Romani* 5, 3-4; vezi de asemenea *2 Corinteni* 1, 22, *Filipeni* 1, 20 și *2 Petru* 1, 6. În această ultimă referire observăm că din răbdare vine „evlavia", *eulabeia*).

LIBRIS We know books

Credința (*pistis*) creștinului este cea care este pusă la încercare în ispite, încercări și necazuri; credința în întreaga învățătură propovăduită de Domnul Însuși (*Iacov* 2, 17, 24; *Fapte* 24, 24), credința în calitate de credincioșie față de viața cerută de încrederea în Dumnezeu, așa cum a fost ea revelată de Hristos (*Apocalipsa* 14, 12) și credința ca nestrămutată convingere că Dumnezeu Își va îndeplini întotdeauna făgăduințele (*Evrei* 11). Această din urmă referire biblică începe cu binecunoscuta definiție a credinței: ea „este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute".

v. 4. *Iar răbdarea să-și aibă lucrul ei desăvârșit, ca să fiți desăvârșiți și întregi, nelipsiți fiind de nimic.*

Care este lucrul desăvârșit al răbdării? Acel rod final al răbdării este ca omul credincios să fie desăvârșit și întreg. „Desăvârșit" traduce cuvântul grecesc *teleios*, „complet" sau „împlinit"; „lucrul" traduce pe *ergon*, „sarcină", „lucru realizat", „înfăptuire". Cuvintele Sfântului Iacov „Iar răbdarea *să*-și *aibă*", *echetō*, persoana a treia a imperativului lui *echō*, exprimă dorința ca răbdarea să-și aibă lucrarea ei împlinită: „ca să fiți desăvârșiți și întregi". Cuvântul tradus prin „întregi", *holoklēroi*, *holoklēros*, este compus, la singular, din elementele „tot" (*holos*) și „parte" (*klēros*) și întărește cuvântul

„desăvârșiți". Substantivul care îi corespunde, *holoklēria*, „integralitate" sau „totalitate", este folosit în sens fizic în *Fapte* 3, 16 și este tradus prin „întregirea aceasta a trupului". Restaurarea integrității fizice a ologului este simbolică pentru integritatea duhovnicească, pentru restaurarea integrității omului prin întruparea Fiului lui Dumnezeu.

Probabil nu este nimeni printre Sfinții Părinți care să exploreze atât de complet, cum o face Sfântul Ciprian al Cartaginei, rolul răbdării în căutarea sfințeniei. În scrierea sa *Despre folosul răbdării, IX*, el face o distincție netă între răbdarea urmărită de filosofii păgâni și aceea pe care a propovăduit-o Domnul nostru Iisus Hristos. Modelul este chiar răbdarea lui Dumnezeu, fie față de întregul neam omenesc, fie față de acei oameni care nu L-au primit în vremea șederii Lui pământești. În sfârșit, se accentuează că răbdarea este absolut necesară, că este virtutea esențială a celor care se ostenesc să fie asemenea Domnului. (Vezi de asemenea *Păstorul lui Herma*, II, Porunca a 5-a, 1).

Ultimele cuvinte ale acestui verset, „nelipsiți fiind de nimic", ne amintesc de *Psalmul* 22, 1, care ne învață că dacă Domnul ne „conduce" sau ne „paște", vom fi desăvârșiți și întregi. Expresia în greacă a Sfântului Apostol Iacov este *en mēdeni*, „de nimic", iar *leipomenoi*, participiul pasiv al lui *leipō*, însemnând „lipsiți" (fiind).

LIBRIS We know books

v. 5. *Și de este cineva dintre voi lipsit de înțelepciune, să o ceară de la Dumnezeu, Cel ce dă tuturor [oamenilor] fără deosebire și fără înfruntare, și i se va da.*

Schimbarea subiectului, de la răbdare la înțelepciune, nu este abruptă, așa cum s-ar părea și așa cum au considerat unii comentatori. Există o legătură importantă între ele, așa cum explică Sfântul Ciprian în scrierea sa citată mai sus: „Filosofii declară și ei că sunt în căutarea acestei virtuți; dar în cazul lor, răbdarea este la fel de falsă ca și înțelepciunea lor. Căci de unde pot fi ei înțelepți sau răbdători, de vreme ce nu au cunoscut nici înțelepciunea și nici răbdarea lui Dumnezeu?... Dar noi, iubiți frați, care suntem filosofi nu cu vorbele, ci cu faptele,... care nu grăim lucruri mari, ci le trăim...".

Pentru un creștin, înțelepciunea este un dar de la Dumnezeu și ea dovedește inspirația și priceperea de a trăi o viață care este plăcută Lui. Înțelepciunea păgână este concepută ca rod al dezvoltării capacității intelectuale omenești, prin care se poate dobândi o noțiune teoretică a binelui. Sfântul Pavel scoate în evidență diferențele: „Au n-a dovedit Dumnezeu nebună înțelepciunea lumii acesteia? Căci de vreme ce întru înțelepciunea lui Dumnezeu lumea n-a cunoscut prin înțelepciune pe Dumnezeu..." (*1 Corinteni* 1, 20-21). Dacă înțelepciunea

nu duce la o cunoaștere a lui Dumnezeu, atunci ea nu este înțelepciune. (Pentru continuarea discuției duse de Sfântul Iacov despre înțelepciune, vezi capitolul 3).

De vreme ce înțelepciunea este un dar al lui Dumnezeu, ea trebuie cerută, și Dumnezeu răspunde celor care cer, adică „dă tuturor [oamenilor] fără deosebire". „Fără deosebire" este probabil un înțeles implicit al termenului grecesc *haplōs*, care literal înseamnă „în mod simplu" sau „pur și simplu", adică fără condiții sau complicații. (Pentru folosirea substantivului înrudit, *haplotēs*, vezi *Efeseni* 6, 5 și *Coloseni* 3, 22, și a adjectivului *haplous*, *Matei* 6, 22). De asemenea, El dă „fără înfruntare" (*mē oneidizontos* – *oneidizō*, „a reproșa", „a mustra" – adică „fără a reproșa", „fără a mustra"), făcându-se referire la faptul că Dumnezeu nu ia în seamă vrednicia celui care cere, deoarece El „nu este părtinitor" (*Fapte* 10, 34; Sfântul Chiril al Ierusalimului, „Cateheza a XIII-a", 8). El nu este precum acel dăruitor descris în *Ecclesiasticul* (*Înțelepciunea lui Isus Sirah*) 18, 15-18; 20, 14-15, care „puține va da și multe va cere", și care este dornic să-i amintească celui care primește cât de mult îi datorează.

Expresia finală, „și i se va da", arată limpede că Dumnezeu este Cel care va da; această folosire a pasivului, în originalul grecesc, pentru a exprima un fapt deja